

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošana un pārraudzība, ko veic ES iestādes, un EESK loma” (pašiniciatīvas atzinums)

(2013/C 44/05)

Ziņotājs: **Ioannis VARDAKASTANIS** kgs

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2012. gada 26. aprīlī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošana un pārraudzība, ko veic ES iestādes, un EESK loma”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 23. novembrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 485. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 12. un 13. decembrī (2012. gada 12. decembra sēdē), ar 114 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK aicina Padomi atsākt sarunas par pievienošanos ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām fakultatīvajam protokolam, lai nodrošinātu, ka Eiropas iedzīvotāji, kuriem ir invaliditāte, pilnībā varētu izmantot minētajā konvencijā paredzētās tiesības.

1.2. EESK aicina Eiropadomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Parlamenta priekšsēdētājus 2013. gada decembrī rīkot otro novērtējumu par stāvokli invaliditātes tiesību jomā, ko vadītu kopīgi ar Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forumu, ar mērķi pārskatīt ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk — Konvencija) īstenošanu.

1.3. EESK uzsver, ka Konvencijā paredzēti pienākumi, kuru īstenošanai nepieciešams veikt tiesiskas un politiskas izmaiņas ES un dalībvalstu līmenī, un ka finansiālo situāciju nedrīkst izmantot par attaisnojumu rīcības atlikšanai personu ar invaliditāti tiesību jautājumā.

1.4. EESK aicina Komisiju rūpīgi, nodrošinot līdzdalību, pārskatīt Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanu, jo tā ir ES turpmākās vispārējās stratēģijas neatņemama sastāvdaļa, tostarp veicot arī spēkā esošo tiesību aktu, politikas pasākumu un programmu pārskatīšanu un jaunu priekšlikumu izstrādi.

1.5. Tāpēc EESK aicina Eiropas Komisiju ar tās ģenerālsekretariāta starpniecību izstrādāt instrumentu Konvencijas ietekmes novērtējuma veikšanai.

1.6. EESK atzinīgi vērtē Padomes izveidoto neatkarīgo struktūru, ar kuru veicina, aizsargā un uzrauga Konvencijas īstenošanu, un aicina pieņemt atsevišķu budžetu, kas struktūras dalībniekiem ļaus pildīt savus uzdevumus pilnīgi neatkarīgi no kontaktiestādes.

1.7. EESK gaida, ka Eiropas Komisija ar to konsultēsies par vērienīgo priekšlikumu ES tiesību aktam par pieejamību, kas aptvertu iespējami daudzas jomas, tostarp prasību valsts un privātā sektora pakalpojumu sniedzējiem un ražotājiem nodrošināt pilnīgu pieejamību personām ar invaliditāti, kā arī sniegtu skaidru un izsmeļošu pieejamības definīciju.

1.8. EESK atzinīgi vērtē to, ka “Digitālajā programmā Eiropai” iekļauti tiesību akti par publisko tīmekļa vietņu un tādu tīmekļa vietņu pieejamību, kuras sniedz pamatpakalpojumus sabiedrībai, un gaida 2012. gadā paredzēto iepazīstināšanu ar stingriem tiesību aktiem.

1.9. EESK aicina Padomi un Eiropas Parlamentu struktūrfondu regulās, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentā⁽¹⁾ un Eiropas transporta tīkla regulās, kā arī pamatprogrammā “Apvārsnis 2020”⁽²⁾, programmā “Tiesības un pilsonība” un programmās attīstības sadarbības un humānās palīdzības jomā pastiprināt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgi personām ar invaliditāti, paredzot pasākumus, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti līdzdalību, pateicoties finansējumam un uzlabotai veiktspējai.

⁽¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

1.10. EESK aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu, Eiropas Komisiju un Padomi nodrošināt Konvencijas iekļaušanu ārējās attiecībās un starptautiskajā sadarbībā, kā arī starptautiskos tirdzniecības nolīgumos, tostarp garantējot ES un dalībvalstu pozīcijas jautājumā par personu ar invaliditāti tiesībām koordinēšanu dažādajās ES struktūrās.

1.11. EESK mudina Eiropas iestādes veikt attiecīgus pasākumus, lai Konvenciju īstenotu savas struktūras iekšienē, pārskatot savu praksi nodarbinātības, darba apstākļu, darbā pieņemšanas, apmācību, telpu pieejamības, darba vides un saziņas instrumentu jomā, kā arī pārskatot ES finansēto aģentūru prasības.

1.12. EESK pieņem zināšanai *Barroso* kga 2011. gada decembrī pausto apņemšanos apspriest Konvencijas īstenošanu komisāru kolēģijas un ģenerāldirektoru sanāksmē, un aicina šo jautājumu darba kārtībā iekļaut katru gadu.

1.13. EESK atzinīgi vērtē ierosmi rīkot darba forumu, kurā tiktos pārstāvji no valdību kontaktiestādēm, koordinācijas mehānismiem un ES un dalībvalstu neatkarīgajiem mehānismiem, kas ir atbildīgi par Konvencijas īstenošanu, kā arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, un izsaka interesi piedalīties turpmākajās sanāksmēs.

1.14. EESK ar atzinumu vēlas sniegt ieguldījumu ES 2013. gada ziņojumā ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejai.

1.15. EESK uzskata, ka tai ir jāveic atbilstoši pasākumi ANO Konvencijas īstenošanai savā iekšējā struktūrā un jāievēro tajā noteiktie pienākumi, veicinot personu ar invaliditāti pieņemšanu darbā EESK, nodrošinot nediskriminējošu darbā pieņemšanas procesu, uzlabojot ēku, tīmekļa vietņu, IKT instrumentu un dokumentu pieejamību, kā arī nodrošinot pienācīgus apstākļus darbiniekiem, locekļiem un ekspertiem, organizējot apmācības visam personālam, tostarp sagatavojot brošūru par Konvenciju, un iekļaujot invaliditātes aspektu visā Komitejas darbā.

1.16. EESK uzsver, ka ES iestādēm Konvencija sistemātiski jāuzrauga un jāīsteno, un tāpēc apņemas izveidot Konvencijas

īstenošanas un pārraudzības koordinācijas komiteju, kas aicinātu ES iestādes ziņot par savu darbu un ar personu ar invaliditāti pārstāvības organizāciju un pilsoniskās sabiedrības starpniecību apkopotu personu ar invaliditāti viedokli, lai iegūtu neatkarīgu skatījumu uz Konvencijas īstenošanā gūtajiem panākumiem.

1.17. EESK ierosina par Konvencijas īstenošanu rīkot sanāksmi, kurā piedalītos valstu ekonomikas un sociālo lietu padomes, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un valstu cilvēktiesību aizsardzības iestādes.

1.18. EESK aicina sociālos partnerus, balstoties uz pieņemtajām vadlīnijām, sarunās par darba koplīgumu slēgšanu iekļaut arī Konvencijas īstenošanu.

2. Ievads

2.1. Personas ar invaliditāti ir personas, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu orgānu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt minēto personu pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar pārējiem.

2.2. Eiropā ir aptuveni 80 miljonu personu ar invaliditāti, un saskaņā ar *Eurostat* datiem iespēja, ka viņi būs bez darba, ir divas līdz trīs reizes augstāka nekā personām bez invaliditātes; no cilvēkiem ar smagu invaliditāti nodarbināti ir tikai 20 % pretstatā 68 % personu bez invaliditātes. Iespējama, ka personas ar invaliditāti iegūs augstāko izglītību, ir par 50 % mazāka nekā personām bez invaliditātes. Visā Eiropā tikai 38 % personu ar invaliditāti vecuma grupā no 16 līdz 34 gadiem gūst ienākumus no darba, kamēr personu bez invaliditātes vidū šis skaitlis ir 64 %.

2.3. EESK atsaucas uz saviem atzinumiem "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020): atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem" (3) un "Jauniešu ar invaliditāti nodarbinātība, integrācija un līdzdalība sabiedrībā" (4).

(3) OV C 376, 22.12.2011., 81.–86. lpp.

(4) OV C 181, 21.6.2012., 2.–6. lpp.

2.4. EESK apzinās, ka Konvenciju un tās fakultatīvo protokolu pieņēma 2006. gada 13. decembrī ANO galvenajā mītnē Ņujorkā, šie dokumenti tika atvērti parakstīšanai 2007. gada 30. martā un stājās spēkā 2008. gada 3. maijā.

2.5. EESK uzsver, ka Konvencijai ir plašs atbalsts starptautiskā līmenī un ka to jau ir parakstījušas 154 valstis un ratificējušas — 126. Fakultatīvo protokolu līdz šim ir parakstījusi 90 valsts un ratificējušas — 76. Konvenciju ir parakstījušas visas 27 ES dalībvalstis, un 24 to jau ir ratificējušas.

2.6. EESK uzsver, ka ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām ir cilvēktiesību pamatinstruments, kas aptver pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības. Tā atkārtoti apstiprina, ka visām personām ar invaliditāti ir pilnā apmērā jābauda cilvēktiesības un pamatbrīvības.

2.7. EESK uzsver, ka Konvencija attiecas uz visām personām ar invaliditāti un tajā ir skaidri atzīts, ka būtiska problēma ir diskriminācija vairāku iemeslu dēļ saistībā ar invaliditāti un citiem faktoriem, piemēram, etnisko piederību, dzimumu vai ekonomisko stāvokli, un pret to var cīnīties tikai ar daudzdisciplīnu pieeju, kurā ņemti vērā šīs kompleksās diskriminācijas formas dažādie cēloņi.

2.8. EESK uzsver, ka ANO Konvencijā ietverti noteikumi par vienlīdzību un nediskrimināciju, pieejamību, pārvietošanās un pilsonības brīvību, tiesas pieejamību, brīvību no vardarbības, neatkarīgu dzīvesveidu un dalību sabiedrības dzīvē, tiesībām uz ģimenes dzīvi, personīgo mobilitāti, izglītību, nodarbinātību, veselības aprūpi, sociālo aizsardzību, starptautisko sadarbību, civilo aizsardzību, kā arī personu ar invaliditāti līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos, pateicoties to pārstāvības organizāciju starpniecībai, un sieviešu un bērnu ar invaliditāti integrāciju.

2.9. EESK uzsver, ka ANO Konvencija nozīmē pārmaiņas uzskatu sistēmā, proti, no viedokļa, kas personas ar invaliditāti uzskata par labdarības un medicīniskās aprūpes "objektiem" uzmanība tiek vērsta uz personām ar invaliditāti kā

"subjektiem", kuriem ir tiesības un kuri ir spējīgi pieprasīt to ievērošanu un, pamatojoties uz apzinātu un brīvu piekrišanu, savā dzīvē pieņemt lēmumus. Konvencijas pamatjautājumi ir personu ar invaliditāti "balsstiesību" atjaunošana, izvēles paplašināšana un nākotnes iespēju izvēšana.

2.10. EESK atzinīgi vērtē faktu, ka Konvencijā precizēts un noteikts, kā visas cilvēktiesību kategorijas attiecas uz personām ar invaliditāti neatkarīgi no viņām vajadzīgā atbalsta apjoma, un tajā apzinātas jomas, kurās nepieciešamas izmaiņas, lai efektīvi īstenotu un aizsargātu personu ar invaliditāti tiesības.

2.11. EESK atzīst, ka ANO Konvencija ir pirmais starptautiskais cilvēktiesību līgums, kas ir atvērts ratificēšanai arī tādām reģionālās integrācijas organizācijām kā ES, un norāda uz Padomes 2009. gada 26. novembra lēmumu, saskaņā ar kuru Eiropas Kopiena parakstīja Konvenciju ⁽⁵⁾ un kurā paredzēts, ka Komisija darbosies kā kontaktpunkts jautājumos, kas saistīti ar tās īstenošanu.

2.12. EESK uzsver, ka lēmums aptver virkni jomu, kas ietilpst Savienības ekskluzīvajā vai dalītajā kompetencē, un ir sagaidāms, ka laika gaitā šo jomu skaits pieaugs. Ekskluzīvajā kompetencē ietilpst jomas, kas skar valsts atbalsta savietojamību ar kopējo tirgu un kopējo muitas tarifus. Dalītajā kompetencē ietilpst rīcība cīņā pret diskrimināciju invaliditātes dēļ, brīva preču, pakalpojumu un kapitāla aprīte un personu brīva pārvietošanās, lauksaimniecība, dzelzceļa, autoceļu, jūras un gaisa transports, iekšējais tirgus, vienāds atalgojums par vienādu darbu vīriešiem un sievietēm, Eiropas komunikāciju tīklu politika un statistika.

2.13. EESK pieņem zināšanai rīcības kodeksu, kas izstrādāts starp Padomi, dalībvalstīm un Komisiju ⁽⁶⁾ un kurā noteikta sadarbība starp Padomi, dalībvalstīm un Komisiju saistībā ar dažādiem Konvencijas īstenošanas aspektiem un pārstāvību struktūrās, kuru izveide paredzēta Konvencijā, kā arī procedūras, atbilstoši kurām sagatavo ES ziņojumu ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejai, un kārtība pārraudzības struktūras izveidošanai attiecībā uz vienu vai vairākiem neatkarīgiem mehānismiem, kuros piedalās pilsoniskā sabiedrība.

⁽⁵⁾ 2010/48/EK.

⁽⁶⁾ 16243/10, 2010. gada 29. novembris.

3. ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām: ES pirmreizējās pievienošanās nolīgumam par cilvēktiesībām ietekme

3.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Savienība, 2010. gada 23. decembrī parakstot ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, pirmo reizi savā vēsturē kļuva par starptautiskas cilvēktiesību konvencijas dalībnieci, un atzīst ES un tās dalībvalstu, kā arī Eiropas kustības par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, pateicoties Eiropas Cilvēku ar invaliditāti foruma starpniecībai, vadošo lomu Konvencijas izstrādē, kā arī uzskata, ka Eiropas Savienībai piekrist īpaša atbildība pastiprināt centienus īstenot un uzraudzīt Konvenciju un būt par paraugu citām pasaules valstīm.

3.2. EESK mudina Padomi atbilstīgi Eiropas Komisijas 2008. gada ierosinājumam atjaunot sarunas par pievienošanos ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām fakultatīvajam protokolam, kas ļautu indivīdiem vai grupām iesniegt sūdzības ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejā gadījumā, kad visi tiesiskās aizsardzības līdzekļi Eiropas Savienībā jau būtu izsmelti, tādējādi nepieļaujot nepilnības un likvidējot esošās nepilnības personu ar invaliditāti aizsardzībā, ja ir pārkāptas ES kompetencēs jomā ietilpstošas tiesības.

3.3. EESK aicina Komisiju apsvērt citu cilvēktiesību nolīgumu un to fakultatīvo protokolu ratificēšanu, piemēram, Konvencijas par bērnu tiesībām un Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu ratificēšanu. Komiteja aicina Eiropas Savienību piedalīties sarunās, kas pašreiz notiek ANO beztermiņa darba grupā, kurā tiek izskatīta iespēja izstrādāt jaunu tematisku ANO cilvēktiesību nolīgumu par gados vecāku cilvēku tiesībām, un nodrošināt, ka šīs grupas darbs pilnībā atbilst Konvencijai.

3.4. EESK apzinās, ka Eiropas Savienībai kā Konvencijas parakstītājai savas kompetences ietvaros jāpilda visi pienākumi, kas noteikti šajā Konvencijā, piemēram, tai ir periodiski jāsniedz ziņojumi ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejai.

3.5. EESK uzsver, ka LESD 10. un 19. pants, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. un 26. pants ietver skaidras norādes uz personu ar invaliditāti tiesību aizsardzību ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ SEC(2011) 567 final.

3.6. EESK aicina Eiropas iestādes izstrādāt tādas tiesību aktus, politikas pasākumus un programmas, kas pilnībā īsteno Konvenciju jautājumos, kuri ietilpst Savienības ekskluzīvajā un dalītajā kompetencē, un pārskatīt spēkā esošos tiesību aktus un politikas pasākumus, lai visām personām ar invaliditāti Eiropas Savienībā nodrošinātu pilnīgu aizsardzību.

3.7. EESK aicina Eiropadomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Parlamenta priekšsēdētājus sadarbībā ar Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forumu 2013. gada decembrī rīkot otro novērtējumu par stāvokli invaliditātes tiesību jomā, galveno uzmanību pievēršot Konvencijas īstenošanai ⁽⁸⁾.

3.8. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta ierosmi 2012. gada decembrī kopīgi ar Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forumu rīkot Eiropas Parlamentu cilvēkiem ar invaliditāti, lai sniegtu savu ieguldījumu ES ziņojumā ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejai.

3.9. EESK mudina Eiropas iestādes veikt attiecīgus pasākumus, lai Konvenciju īstenotu savas struktūras iekšienē, tostarp:

— veicināt personu ar invaliditāti pieņemšanu darbā ES iestādēs un izstrādāt politikas pasākumus, kas ļautu apvienot darba un privāto dzīvi;

— pārskatīt iekšējo regulējumu, procedūras un darba metodes, lai darbiniekiem ar invaliditāti nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas;

— garantēt, lai darbā pieņemšanas procesā, nodrošinot pienācīgus apstākļus, personām ar invaliditāti būtu iespēja uz vienlīdzīgiem nosacījumiem sacensties ar kandidātiem bez invaliditātes;

— nodrošināt pienācīgus apstākļus visiem darbiniekiem ar invaliditāti, ja tas nepieciešams viņu ikdienas darbā, tostarp personīgo palīdzību, zīmju valodas tulkošanu, piemērotu transportu utt.;

⁽⁸⁾ Pasākumu "Novērtējums par stāvokli invaliditātes tiesību jomā" 2011. gada 6. decembrī rīkoja Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Barroso kgs, un tajā piedalījās Eiropadomes priekšsēdētājs Van Rompuy kgs, Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs Buzek kgs un Eiropas Cilvēku ar invaliditāti foruma priekšsēdētājs Vardakastanis kgs.

- nodrošināt pastāvīgas profesionālās apmācības pieejamību;
- uzlabot ēku, tīmekļa vietņu, IKT instrumentu un dokumentu pieejamību;
- nodrošināt, lai Konvenciju ievērotu visas ES aģentūras un ES finansētās struktūras, tostarp Eiropas skolas;
- nodrošināt personu ar invaliditāti pārstāvības organizāciju līdzdalību tiesību aktu un politikas pasākumu izstrādē, tostarp, paredzot atbilstošu finansējumu.

4. Konvencijas īstenošana Eiropas Savienībā un dalībvalstīs

4.1. EESK 2011. gada 21. septembra rezolūcijā atzinīgi novērtēja Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā 2010.–2020. gadam, kas ir svarīgākais politikas instruments Konvencijas īstenošanai Eiropas Savienībā, vienlaikus aicinot Eiropas Komisiju nodrošināt, lai Konvencija tiktu ņemta vērā spēkā esošajos un turpmākajos sekundārajos tiesību aktos un tajos tiktu paredzēta personu ar invaliditāti līdzdalība un iesaistīšana ⁽⁹⁾.

4.2. EESK aicina rūpīgi, nodrošinot līdzdalību, pārskatīt Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanu, tostarp nosakot jaunus mērķus un uzdevumus.

4.3. EESK aicina Padomi un Eiropas Parlamentu integrēt Konvencijas īstenošanu ES daudzgadu finanšu shēmā, nodrošinot, ka neviens eirocents netiek izlietots nepieejamiem projektiem vai infrastruktūrai.

4.4. EESK aicina Padomi un Eiropas Parlamentu:

- stiprināt vai saglabāt struktūrfondu regulās noteikumus, kuru mērķis ir Konvencijas īstenošana, it sevišķi attiecībā uz *ex-ante* nosacījumiem ⁽¹⁰⁾, partnerības principiem un horizontālajiem principiem;

- Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentā un Eiropas transporta tīkla regulās iekļaut nosacījumus par pieejamību ⁽¹¹⁾;

- nodrošināt, lai pamatprogramma “Apvārsnis 2020” ⁽¹²⁾ garantētu, ka ES finansētos pētījumos tiek iekļautas personas ar invaliditāti, sekmējot lietotāju līdzdalību un pētījumu rezultātu pieejamību, kā arī radot jaunas un novatoriskas idejas attiecībā uz Konvencijas ievērošanu ES tiesību aktos un politikas pasākumos, tostarp nodarbinātības jomā;

- attīstības un humānās palīdzības programmās ietvert noteikumus, kas attiecas uz invaliditāti.

4.5. EESK aicina Eiropas Komisiju radīt mehānismu, kas apbalvotu par izcilību atbilstības panākšanā ar Konvenciju tajos ES finansētajos projektos, kuru mērķis ir izstrādāt pieejamus risinājumus un iekļaut personas ar invaliditāti.

4.6. EESK norāda, ka noteikumi par invaliditāti ir iekļauti stratēģijā “Eiropa 2020”, it īpaši trešajā pīlārā (sociālā integrācija), kā arī Digitālajā programmā, un aicina Konvencijas īstenošanu integrēt visās pamatiniciatīvās.

4.7. EESK pauž bažas par daudzās ES dalībvalstīs īstenoto taupības pasākumu negatīvo ietekmi arī uz personām ar invaliditāti un viņu ģimenēm, padziļinot sociālo atstumtību, diskrimināciju, nevienlīdzību un bezdarbu, un uzsver, ka krīze nedrīkst būt par iemeslu Konvencijas īstenošanas atlikšanai uz vēlāku laiku.

4.8. EESK aicina Eiropadomi pieņemt reālu izaugsmes stratēģiju, kurā būtu paredzēti pasākumi par labu nelabvēlīgos apstākļos esošām grupām, piemēram, personām ar invaliditāti, tostarp pasākumi nodarbinātības iespēju sekmēšanai, tādu pakalpojumu veicināšanai, kas palīdz nodrošināt neatkarīgu dzīvesveidu un dalību kopienas dzīvē, un pasākumi, kuros ņemta vērā arī tādu personu situācija, kuras invaliditāti ieguvušas vecumdienās, kā arī pieejamas infrastruktūras izveide.

⁽⁹⁾ OV C 376, 22.12.2011., 81.–86. lpp.

⁽¹⁰⁾ *Ex ante* nosacījumi par ANO Konvenciju, pieejamību un neatkarīgu dzīvesveidu jau bija iekļauti Eiropas Komisijas priekšlikumā.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 665 final.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

4.9. EESK aicina dalībvalstis īstenot pasākumus, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu piekļuvi darba tirgum, paredzot nodokļu stimulus uzņēmumiem, uzņēmējdarbību veicinošus pasākumus, profesionālās mobilitātes iespējas, kā arī vienlīdzīgu sociālās aizsardzības un darbinieku tiesību nodrošinājumu.

4.10. EESK gaida, ka Eiropas Komisija ar to konsultēsies par savu vērienīgo priekšlikumu ES tiesību aktam par pieejamību, kas aptvertu iespējami daudzas jomas, tostarp prasību valsts un privātā sektora pakalpojumu sniedzējiem un ražotājiem nodrošināt pilnīgu pieejamību, kā arī atbilstoši Eiropas standartiem sniegtu skaidru un izsmeļošu pieejamības definīciju, aptverot gan virtuālo, gan apbūvēto vidi un tādējādi nodrošinot savietojamību un savstarpēju atbilstību ar palīgierīcēm.

4.11. EESK aicina Padomi turpināt darbu pie priekšlikuma direktīvai par vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu neatkarīgi no dzimuma, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas un nodrošināt priekšlikuma atbilstību Konvencijai, tajā iekļaujot definīciju par invaliditāti vai diskrimināciju saistības dēļ, aizliedzot diskrimināciju saistībā ar piekļuvi finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem, aplūkojot izglītības pieejamības jautājumu un skaidri nošķirot pieejamības jēdzienu, kas saistīts ar pienācīgiem darba apstākļiem nolūkā nodrošināt individuālu pieejamību, no tāda pieejamības jēdziena, kas ietver pienākumu prognozēt pieejamības nepieciešamību un piederību personu ar invaliditāti grupai.

4.12. EESK uzsver, ka personu ar invaliditāti vajadzības būtu jāiekļauj visās ES līmeņa programmās, stratēģijās un politikas pasākumos, kas vērsti uz sievietēm, bērniem un tādām diskriminētām grupām kā etniskas vai reliģiskas minoritātes, geji, lesbietes un gados vecāki cilvēki.

4.13. EESK uzsver, ka ir jānodrošina iespējami augsta ES iekšējo noteikumu un politikas programmu saskaņotība, izstrādājot arī *ad hoc* vadlīnijas, lai Konvenciju iekļautu ārējās attiecībās, kā arī attīstības sadarbībā un humānajā palīdzībā.

4.14. EESK it īpaši mudina Eiropas Savienību koordinēt savu nostāju ar dalībvalstu pozīcijām ANO diskusijās, kas skar personu ar invaliditāti tiesības, piemēram, nodrošinot, ka ES nostājā pret ar ietvaru pēc Tūkstošgades attīstības mērķiem

tiktu iekļautas personu ar invaliditāti cilvēktiesības un ka personas ar invaliditāti tiek pieminētas četrgadējā visaptverošajā politikas pārskatā.

4.15. EESK aicina Eiropas Savienību attiecināt apņemšanos ievērot Konvenciju arī uz citiem aktuāliem daudzpusējiem forumiem, piemēram, Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijā pašreiz notiekošajām sarunām par autortiesību likuma reformu un liberalizāciju.

4.16. EESK pauž atzinību par jaunajā Transatlantiskajā programmā (starp ASV un ES) līdz šim veikto darbu saistībā ar politiskās pieredzes apmaiņas dialogu jautājumā par reformām, kas skar personas ar invaliditāti, un, ņemot vērā sagaidāmo ratificēšanu no ASV puses, aicina apsvērt transatlantiskā dialoga invaliditātes politikas jomā paplašināšanu, lai turpinātu veicināt pasaules reformu procesu.

4.17. EESK aicina Eiropas Komisiju nodrošināt, lai katra ģenerāldirektorāta attiecīgajiem dienestiem tiktu uzdots integrēt Konvencijas ievērošanu politikas pasākumu un tiesību aktu sagatavošanā.

4.18. EESK aicina Komisijas ģenerālsekretariātu izstrādāt ietekmes uz personu ar invaliditāti tiesībām novērtēšanas instrumentu, kas tiktu izmantots attiecībā uz visiem jaunajiem tiesību aktu priekšlikumiem, un jaunā personāla apmācībā un pārkvalifikācijā paredzēt atsevišķu moduli par Konvencijā noteiktajām tiesībām.

4.19. EESK uzsver, ka atbilstīgi Konvencijas preambulas (o) punktam un 4.3. pantam personām ar invaliditāti jātiek iesaistītām visos politikas izstrādes un lēmumu pieņemšanas procesos, politikas pasākumos un programmās, kas attiecas uz personām ar invaliditāti, un aicina ES iestādes un valstu valdības ieviest atbilstošas procedūras.

5. Konvencijas pārraudzība Eiropas Savienībā

5.1. EESK norāda, ka ar Konvencijas 33. panta 2. punktu pusēm uzlikts pienākums valsts iekšienē noteikt vai izveidot struktūru, tostarp vienu vai vairākus neatkarīgus mehānismus, lai veicinātu, aizsargātu un pārraudzītu Konvencijas īstenošanu.

5.2. EESK aicina Padomi pieņemt lēmumu par šādas struktūras oficiālu izveidošanu.

5.3. EESK norāda: nosakot vai veidojot šādu struktūru, Konvencijas pusēm attiecībā uz to valsts līmeņa iestāžu statusu un darbību, kuras ir atbildīgas par cilvēktiesību aizsardzību un veicināšanu jāņem vērā "Parīzes princips".

5.4. EESK jo īpaši aicina nodrošināt struktūras neatkarību no kontaktiestādes un ES līmenī nozīmētā koordinācijas mehānisma un definēt katra struktūras dalībnieka pilnvaras, kā arī paredzēt budžetu, kas tiem ļautu pildīt savus uzdevumus.

5.5. EESK uzsver, ka jāizstrādā skaidri noteikumi struktūrām konsultācijām ar struktūras dalībniekiem, ievērojot viņu attiecīgo lomu, it īpaši saistībā ar tiesību aktu izstrādi.

5.6. EESK atzīst, ka saskaņā ar Konvencijas 33. panta 3. punktu pilsoniskā sabiedrība un it īpaši personas ar invaliditāti un to pārstāvības organizācijas pilnībā jāiesaista un tām jāpieņem dalās pārraudzības procesā, tostarp kontaktiestādes un koordinācijas mehānisma darbā, kurus Padome izveidojusi Konvencijas īstenošanai.

5.7. EESK uzskata, ka Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forums kā Eiropas jumta organizācija, kas pārstāv 80 miljonus Eiropas iedzīvotāju ar invaliditāti, būtu jāiesaista Konvencijas Eiropas līmeņa pārraudzībā un visos ES līmeņa politikas izstrādes un lēmumu pieņemšanas procesos, kas attiecas uz personu ar invaliditāti dzīvi.

5.8. EESK pauž stingru pārliecību, ka partnerība ir ilgtspējīgas ekonomiskās un sociālās attīstības līdzeklis, un tās pamatā jābūt reālas līdzdalības ilgtermiņa perspektīvai, paredzot arī nepārtrauktu visu partneru veikspējas uzlabošanu un līdzdalībai nepieciešamos līdzekļus⁽¹³⁾.

5.9. EESK mudina Eiropas Savienību tās turpmākajā programmā "Tiesības un pilsonība" iekļaut finansējumu Konvencijas atbalstam, tostarp finansējumu veikspējas uzlabošanai un pietiekamu finansējumu personu ar invaliditāti pārstāvības organizācijām.

5.10. EESK apzinās, ka ir svarīgi izveidot Konvencijai atbilstošu ES līmeņa ietvaru, kas kalpotu par paraugu valstīm ārpus ES, un it sevišķi tām valstīm, kuras ietilpst reģionālās organizācijās.

5.11. EESK uzsver, ka Eiropas Savienībai līdz 2013. gada sākumam jāiesniedz pirmais periodiskais ziņojums ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejā, un pauž cerību, ka Eiropas Komisija to, tāpat kā virkni citu ieinteresēto personu, tostarp pilsonisko sabiedrību un it sevišķi kustību par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, šajā sakarā aicinās uz konsultācijām.

5.12. EESK atzinīgi vērtē visus Eiropas Komisijas un Eurostat ierosinātos pasākumus, ar kuriem iecerēts uzlabot un izvērst datu vākšanu un detalizētu statistiku un rādītājus par personām ar invaliditāti, lai izstrādātu efektīvākus politikas pasākumus un labāk uzraudzītu to īstenošanu. EESK gaida, kad tiks publicēti dati no *ad hoc* moduļa par invaliditāti (tas bija iekļauts 2011. gada Eiropas darbaspēka apsekojumā), un mudina Komisiju, Eurostat, Pamattiesību aģentūru un dalībvalstis visos pamata pētījumos sistemātiski iekļaut jautājumus, kas saistīti ar personām ar invaliditāti, kā arī izstrādāt īpašus pētījumus un rādītājus, kas ļauj izmērīt personu ar invaliditāti mīļderarbību ar ikdienas dzīvē sastopamajiem šķēršļiem, un noteikt arī to politikas instrumentu ietekmi, kas paredzēti šādu šķēršļu likvidēšanai.

5.13. EESK aicina ES un dalībvalstis rīkot izglītošanas kampaņas par Konvencijā noteiktajām tiesībām un pienākumiem, kas būtu paredzētas visu līmeņu valsts pārvaldes iestādēm, privātajiem uzņēmumiem, plašsaziņas līdzekļiem, universitātēm un pētniecības centriem, skolām, sociālajiem un veselības aprūpes dienestiem.

5.14. EESK aicina dalībvalstis nodrošināt Konvencijas īstenošanu dažādajos lēmumu pieņemšanas līmeņos, tās noteikumus integrējot tiesību aktos, politikas pasākumos un administratīvajos lēmumos, kā arī izstrādājot Konvencijai atbilstīgus rīcības plānus attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti.

5.15. EESK rosina veidot partnerības starp arodbiedrībām, darba devēju organizācijām, sociālās ekonomikas organizācijām un personu ar invaliditāti organizācijām, lai saskaņā ar Konvenciju sekmētu personu ar invaliditāti piekļuvi nodarbinātības iespējām.

⁽¹³⁾ OV C 44, 11.2.2011., 1.–9. lpp.

6. EESK un Konvencija — īstenošana iekšējā līmenī

6.1. EESK uzskata, ka Komitejai būtu jāveic attiecīgi pasākumi, lai Konvenciju īstenotu un tās nosacījumus pildītu savas struktūras iekšienē. Galvenokārt tas nozīmē:

- mudināt pieņemt darbā EESK personas ar invaliditāti, tostarp izveidojot prakses programmu un rosinot norīkotus valsts ekspertus ar invaliditāti iesniegt savas kandidatūras;
- nodrošināt nediskriminējošu darbā pieņemšanas procesu kandidātiem ar invaliditāti;
- nodrošināt personām ar invaliditāti piekļuvi darbā iekārtošanas pakalpojumiem, profesionālajai apmācībai un tālākizglītībai;
- uzlabot ēku, tīmekļa vietņu, IKT instrumentu un dokumentu pieejamību;
- nodrošināt pienācīgus apstākļus, tostarp personīgu palīdzību darbiniekiem, locekļiem un ekspertiem;
- organizēt personāla apmācības, lai palielinātu informētību par invaliditāti un Konvenciju, tostarp sagatavojot brošūru un video par Konvencijā paredzēto noteikumu integrēšanu;
- piedalīties starp iestāžu darba grupā par Konvencijas īstenošanu;
- integrēt invaliditātes aspektu visos Komitejas pasākumos.

6.2. EESK uzsver, ka personu ar invaliditāti tiesībām būtu jābūt transversālam jautājumam, kuru aplūko visos Komitejas atzinumos, kas skar personu ar invaliditāti dzīvi.

6.3. EESK uzsver, ka Konvencijā nostiprinātās tiesības jāintegrē visu Komitejas specializēto nodaļu darbā, jo tās skar visas sociālās, kultūras un saimnieciskās darbības jomas.

6.4. EESK uzsver, ka šai nolūkā ir jāizveido Konvencijas īstenošanas un pārraudzības koordinācijas komiteja, kura aicinātu dažādās ES iestādes ziņot par savu darbu un lūgtu pilsonisko sabiedrību, it sevišķi Eiropas Cilvēku ar invaliditāti forumu kā personas ar invaliditāti pārstāvības organizāciju paust viedokli, tādējādi sniedzot ieguldījumu ES ziņojuma ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejai sagatavošanā un iepazīstināšanā ar to. Pateicoties šo dažādo pušu līdzdalībai, koordinācijas komiteja varētu sniegt neatkarīgu viedokli par Konvencijas īstenošanā gūtajiem panākumiem.

6.5. EESK norāda uz savu lomu ES demokrātiskās leģitimitātes stiprināšanā, uzsverot līdzdalības demokrātiju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīmi.

6.6. EESK aicina izveidot struktūru, kas sekmētu un koordinētu dialogu par Konvencijas īstenošanu ES līmenī starp ES iestādēm un struktūrām, no vienas puses, un pilsonisko sabiedrību, no otras puses.

6.7. EESK uzskata, ka ar atzinumu tā sniegtu ieguldījumu ziņojumā, ko ES iesniegs ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejā.

Briselē, 2012. gada 12. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON